

बँक ऑफ महाराष्ट्र यांच्या २०१० ते २०२० पर्यंतच्या कामगिरीचा प्रगतीचा आढावा

चिभडे विशाल भगवान

संशोधक विद्यार्थी (एम. ए. द्वितीय वर्ष)

अर्थशास्त्र विभाग

डॉ बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ औरंगाबाद

महाराष्ट्र भारत

गोषवारा

आजचे युग हे स्पर्धेचे युग म्हणून ओळखले जाते म्हणून २१ व्या शतकात आणि आधुनिक युगात बँक या संकल्पनेशी आज—काल सर्वच व्यक्ती परिचित आहे असे म्हणुने वावगे ठरणार नाही आज प्रत्येक व्यक्ती संस्था, व्यापारी कंपन्या सामाजिक कार्य करणया संस्था इ. आपत्ती आर्थिक देवाघेवीची कार्य बँकामार्फत करतांना दिसतात. बँक ही संकल्पनेचे महत्व हे प्रत्येक राष्ट्राना पटले असून विकसित व विकसनशील राष्ट्रांनी बँकांना महत्वाचे स्थान प्राप्त करून दिले आहे अर्थव्यवस्थेत प्रत्येक क्षेत्राचा झपाटयाने विकास करण्यासाठी वित्त पुरवठ्याची गरज असते मानवाच्या शरीराला रक्तवाहिन्या ज्या प्रमाणे रक्ताचा पुरवठा करतात अगदी त्याच प्रमाणे देशाच्या आर्थिक विकासासाठी बँक कर्ज पुरवठा करतात. सध स्थितीत बँकाचे कार्यक्षेत्र हे ग्रामीण भागापर्यंत पोहचले असून अर्थव्यवस्थेतील प्रत्येक क्षेत्रात बँका महत्वपूर्ण योगदान देत आहेत. देशाच्या अर्थव्यवस्थेचा विकासात्मक गती देण्यासाठी महत्वपूर्ण व यशस्वी प्रयत्न केला आहे बँका आधुनिक युगात महत्वपूर्ण भूमिका बजावत असल्या तरी बँकेचा उगम फार पुर्वीपासून झाला आहे हे आपणासर्वाना माहिती आहे

बँक ऑफ महाराष्ट्र

प्रस्तावना

भारतात बँकींग प्रणालीचा इतिहास अभ्यासला असता असे दिसून येते की अठराव्या शतकात बँकींग व्यवस्थाची सुरुवात झाली भारतात प्रथमच इंग्रज लोकांनी बंगाल प्रांतात बँकेची स्थापना करण्याचे

चिभडे विशाल भगवान

1Page

ठरवले व बंगाल प्रांतातील एक प्रमुख शहर असलेले कलकत्ता येथे बँक ऑफ हिंदुस्थान हया बँकेची स्थापना १७ मध्ये करण्यात आली तेथून भारतातील बँकींग प्रनालीला खया अर्थाने सुरुवात झाल्याचे आपणास दिसते त्या नंतर काळात बँकींग क्षेत्रात हळू हळू प्रगती होत गेली एकोनिसाव्या शतकात बँकींग क्षेत्रात मोठया प्रमाणात बँकाची स्थापना होण्यास सुरुवात झाली १९०५ साली बँक ऑफ इंडिया सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया, बँक ऑफ बडोदा या बँकाची स्थापना झाली बँक ऑफ मद्रास, बँक ऑफ बॉम्बे, बँक, ऑफ कलकत्ता तीन बँकाचे एकत्री करण करुण १९२० मध्ये इंपरीयल बँकेची स्थापना करण्यात आली त्या नंतर भारतात एक सर्वोच्च बँक असावी व त्याला मध्यवर्ती स्थान असावे या साठी भारतीय बँक कायदा १९५४ अन्वये, एप्रिल १९३५ ला रिझर्व बँक ऑफ इंडिया (RBI) ची स्थापना करण्यात आली १९४९ मध्ये RBI चे राष्ट्रीयीकरण करण्यात आले व ती देशातील सर्वोच्च संस्था व व्यक्ती नंतर ग्रामीण भागात जास्त प्रभाव बँकींग सेवा विकसित करण्यासाठी १९५५ मध्ये सरकारने SBI ची स्थापना करण्यात आली १९४९ मध्ये (RBI) चे राष्ट्रीयीकरण करण्यात आले व ती देशातील सर्वोच्च संस्था व व्यक्ती नंतर ग्रामीण भागात जास्त प्रभाव बँकींग सेवा विकसित करण्यासाठी १९५५ मध्ये सरकारने SBI बँकची स्थापना केली असता बँकींग क्षेत्राचा हक्क हळू हळू विकास होत होता परंतू खया अर्थाने पहिले असता भारतात १९९१ नंतर नवीन आर्थिक धोरणचास प्रारंभ झाला परंतू बँकींग क्षेत्रातील सुधारणा संदर्भात नरसिंहम समिती १९९१ व नरसिंहम समिती १९९१ या समितीत सुचविलेल्या शिफारशी नुसार बँकींग क्षेत्रात झालेल्या सुधारणा व त्याचा आढावा आपणास घ्याणं गरजेचे आहे

बँक ऑफ महाराष्ट्र बँकेच्या इतिहाचा अभ्यास केला असता आणास असे दिसन येते की बँक ऑफ महाराष्ट्र स्थापना १९३५ साली पुणे शिवाजीनगर येथे करण्यात आली त्या वेळी बँकेचे संचालक प्रा व्ही काळे हे होते व ८ फ्रेब्रुवरी १९३६ रोजी पुण्यात महाराष्ट्र बँकेच्या शाखेची फोर्ट मुंबई येथे सुरुवात झाली १९३८ मध्ये दुसया शाखेची फोर्ट मुंबई येथे सुरुवात झाली व तिसया शाखेची डेक्कन जिमखाना पुणे येथे सुरुवात करणला आली अशा प्राकरे बँकेचा शाखा विस्तार वाढत गेला व बँकेची वाटचाल विकासाच्या मार्गाने होत गेली नंतरचा काळात बँक महाराष्ट्राच्या ठेवीची रक्कम वाढत गेली व त्यामुळे रिझर्व्ह बँकेत या बँकेला शेडयूल बँकेचा दर्जा दिला १९४६ मध्ये बँक ऑफ महाराष्ट्राने रु १ कोटी ठेवीचा आकडा गाठल्या मुळे बँकेच्या भागभांडवल मोठया प्रमाणात वाढ झाली १९४९ नंतर बँकेचा शाखा विस्तार इतर अनेक राज्यात वाढत गेला ज्या प्रमाणे त्या बँकेची कार्य वाढत होती त्याच प्रमाणे तिच्या शाख वाढत गेल्या १९७४ मध्ये बँकेने १००कोटीच्या ठेवीचा टप्पा पार केला इतर बँका बरोबर बँक ऑफ महाराष्ट्राचे राष्ट्रीयीकरण करण्यात आले १९६९ ला झाले बँकेच्या विकासाचाकल पासून रिझर्व्ह बँक ऑफ महाराष्ट्राला ग्रामीण भागात आपला कारभार वाढविण्याच्या दृष्टीने निर्देश दिले कारण बँकाच्या विकास फक्त शहरी भागातच होताना दिसून येत होता त्यामुळे ग्रामीण भागातील लोकांना बँकेच्या सुविधा मिळयण्यात व त्याच बरोबरच त्यांचा विकास व्हावा या दृष्टीने ग्रामीण भागात १९७६ मध्ये मराठवाडा

ग्रामीण बँक म्हणून स्थापना करण्यात आली १९९१ मध्ये बँक ऑफ महाराष्ट्राने १९९१ संगणकाद्वारे कार्य प्रगातीला स्वीट चे सदस्यत्व मिळाले १९६० ला "A" दर्जा मध्ये प्रवेश केला २००० मध्ये BOM ने १०,००० कोटीचा ठेवीचा टप्पा पार केला यावरून आपणास दिसते की बँक ऑफ महाराष्ट्र कामकाज विकासात्मक मार्गावर दिसून येतो BOM ने २०११ पासून २०२० पर्यंत सर्व शाखा विस्तार वाढवून ग्रामीण भागा पासून ते शहरी भागापर्यंत लोकांना वित्तीय सेवा पुरवल्या खेड्या गावात शाखा स्थापन करण्यात आल्या ग्राहकना ए.टी.एम सी.बी.एस. प्रणाली, मोबाईल बँकींग, इंटरनेट बँकींग या सारख्या नव-नवीन तंत्रज्ञानत वापरात देखील सुरुवात केली आहे बँक ऑफ महाराष्ट्राने केली सूचीधा व कामगिरी याची २०१० ते २०२० पर्यंतची माहितीचा आढावा आपण पाहणार आहोत.

३. बँक ऑफ महाराष्ट्राची स्थापना:—

Bank of Maharashtra

प्रकार : Public BSE & NSE : MAHABANK

ब्रीद वाक्य : एक परिवार एक बँक

उद्योग : Banking capital markets and allied

स्थापना : 1995 {16 Sept.} Industries

मुख्यालय : Bank of Maharashtra

प्रमुख व्यक्ती : SHRI A.S. BHATTACHARYA , Chairman

उत्पाद : Loans, Credit Cards, Savings, Investment vehicles etc.

राजस्व : ▲ Rs. 4630 mil

वेबसाईल : www.bankofmaharashtra.in

बँक ऑफ महाराष्ट्र बँकेच्या २०१० ते २०२० पर्यंतची कामगिरीचा आढावा.

१. बँक ऑफ महाराष्ट्राचा शाखा विस्तार

विविध क्षेत्रातील बँकाच्या व्यवसाय पध्दतीचा अभ्यास केल्यास असे दिसून येते की शाखा विस्तारात बँकाना विशाल व्यवहाराचे फायदे मिळतात बँका आपल्या कार्याची व्यवस्थापना वाढविण्याच्या दृष्टीकोनातून शाखा विस्तार करित असतात शाख विस्तारामुळे पतविषयक धोरण आमलात आणणे सोपे जाते बँक ऑफ महाराष्ट्रने आपल्या शाखाचा विस्तार देशभर केला आहे २००९ ते २०१८ या वर्षात BOM च्या शाखा ह्या वर्षापर्यंत काळात BOM ने एवढ्या शाखा चा विस्तार केला आहे ,पण चार्ट मधील आकडेवारी पाहता २०१४ते२०१५ पाहता बँक ऑफ महाराष्ट्र बँकेच्या शाखा विस्तारला कोडी गळती लागली आहे २०१५ पासून शाखा विस्तार करण्याचा वेग मंदावलेला आपणास दिसतो २०१४-१५ मध्ये १८८० वरून २०१९-२० मध्ये १८७४ एवढ्या शाखेत आहेत मंदी लागले आपणास पाहण्यास मिळते

अ. क्र	वित्तीय वर्षे	एकूण शाखा
१	२००९-२०१०	१४५३
२	२०१०-२०११	१५३६
३	२०११-२०१२	१५८९
४	२०१२-२०१३	१७२८
५	२०१३-२०१४	१८९०
६	२०१४-२०१५	१८८०
७	२०१५-२०१६	१८९५
८	२०१६-२०१७	१८९७
९	२०१७-२०१८	१८४६
१०	२०१८-२०१९	१८९७
११	२०१९-२०२०	१८७४

बँक ऑफ महाराष्ट्राचे ए.टी.एम जाळे :-

आपल्या ग्राहला पैशाचे व्यवहार करण्यासाठी अधिकअधिक सुलभ आणि सोयीस्कर व्हावा यासाठी बँक ऑफ महाराष्ट्राने १८९१ तर २०१० मध्ये एवढे ए.टी.एम सुरुवात केली आहेत खालील तक्ता

अ.क्र	वर्षे	ए.टी.एम संस्था	
१	२०१५-१६	१८६१	२०१०-११=४१७
२	२०१६-१७	१८७८	२०११-१२= ५०२
३	२०१७-१८	१८६४	२०१९-१३ =६९२
४	२०१८-१९	१८५८	२०१३-१४ =१८२७
५	२०१९-२०	१८५१	२०१४-१५ =१८४९

बँक ऑफ महाराष्ट्राचा ठेवीचा आढावा

बचतीचे एकत्रीकरण ३००१ त्या बचतीचे रोख रूपांत करणे हे बँकोचे महत्वाचे कार्य असते बँका या ठेवीवर ग्राहकांना योग्य व्याज देतात व या जमा ठेवीचा भांडवल म्हणून उपयोग्य करताता बँका या ठेवी योग्य ठिकाणी गुंतवणीक वरून नफा कमवतात ग्राहकांकडून घेतलेल्या ठेवी ह्या बँकांना ठरविता कालवधीनरं व्याजा सहत परत कराच्या लागतात म्हणून बफंक या ठेवी सुरक्षित व सोप्या पध्दतीला रक्कम लवकर परत कराच्या लागतात व सुरक्षित राहतील अशच ठिकानी गुंतवणुकीत असतात बँक ऑफ महाराष्ट्रा बँकेत पुढील तीन प्रकारे ठेवी ठेवल्या जातात.

बँक ऑफ महाराष्ट्राचा बँकेचा ठेवीचा वर्षे वित्तीय आढावा.

अ.क्र	वित्तीय वर्षे	आकडेवारी रुपये करोड मध्ये BOM ठेवी रक्कम
१	२०१०-२०११	६६२४५
२	२०११-२०१२	७६५२८
३	२०१२-२०१३	९४३३६
४	२०१३-२०१४	११८३०३
५	२०१४-२०१५	१३८९९०
६	२०१५-२०१६	१३८९९०
७	२०१६-२०१७	१३९०५३
८	२०१७-१८	१३८९९०१
९	२०१८-१९	१३०६५०
१०	२०१९-२०	१५००६६

वरील तक्त्यात बँक ऑफ महाराष्ट्रा बँकेचा २०१० ते २०२० या वित्तीय वर्षातील ठेवीचा आढावा घेण्याचा आला आहे २०१० मध्ये ६६८४५ तर २०२० पर्यंत त्या १५००६० सुटी पर्यंत १० वर्षात वाढ झाली आहे.

वरील विश्लेषनावरून आपणास असे दिसते की बँकेच्या ठेवीवरील वाढ व घट खालील प्रमाणाची असे विस्तार की बँकेच्या ठेवीतील वाढ व घट यातील प्रमाणची स्थिती स्पष्ट होते व बँकेच्या ठेवीतील वाढ प्रत्येक वर्षातील होत असल्यामुळे त्यामून बँकेच्या ठेवीतील वाढ प्रत्येक वर्षेतील होत असल्यामुळे त्यामून बँकेचा विकासात्मक प्रवास चालू ओ असे दिसते बँकेचा विकासात्मक प्रवास चालू आहे असे दिसते बँकेचा विकास हा ठेवीवर अधिक अवलंबून असतो तितक्या जास्त ठेवी तितक्या जास्त प्रमाणात अधिक भांडवल असते असे बँकांचे गणित असते व ठेविवरून बँकेच्या भांडवलाचा अंदाज होतो.

७. बँक ऑफ महाराष्ट्राचा कर्ज पुरवठा :-

व्यापारी आणि इतर गरजवंत ग्राहकांना कर्ज देणे हे बँक ऑफ महाराष्ट्राचे अत्यंत महत्वाचे कार्य आहे बँक ऑफ महाराष्ट्रामध्ये विविध प्रकारच्या ठेवी स्वीकारून त्या ठेवीवर ग्राहकांना व्याज देते व ठेवीच्या आधारावर ग्राहकांना कर्ज पुरवठा करून त्यावर व्याज मिळवून असल्यामुळे ठेवी ह्या बँक ऑफ महाराष्ट्राचा उत्पन्नाचे प्रमुख मिळविले नाही तर बँकेला ठेवीदारांना व्याज देणे आणि ह्या प्रशासकीय आर्च भागविणे शक्य होणार नाही अर्थात हे कर्ज देतांना रक्कम बुडवणार नाहीये याची काळजी घेणे बँकेला आवश्यक असते. बँक ऑफ महाराष्ट्राचे दिलेले अग्रमे आणि पुरवठ्याचा तक्ता खालील प्रमाणे आहे.

तक्ता बँक ऑफ महाराष्ट्रने केलेल्या वित्त पुरवठा

अ. क्र	वित्तीय वर्षे	बँक ऑफ महाराष्ट्रने केलेला वित्त पुरवठा (आकडेवारी करोडा मध्ये)
१	२०१०-२०११	४६८८१
२	२०११-२०१२	४६०५९
३	२०१२-२०१३	७५४७०
४	२०१३-२०१४	८८९२०
५	२०१४-२०१५	९८५९९
६	२०१५-२०१६	
७	२०१६-२०१७	
८	२०१७-१८	
९	२०१८-१९	

वरील तक्तावरून असे लक्षात येते की बँक ऑफ महाराष्ट्रने केलेल्या वित्तीय पुर्ववर्थाची स्थिती दर्शविण्यात आलेली आहे बँक वेगवेगळ्या क्षेत्रात लघु, मध्यम उद्योग क्षेत्राला वित्तीय पुर्ववर्था करीत असते २०१० मध्ये ४०१८८१ कोटी रु. कर्ज स्वरूपात वाटप केली होती ती २०२० मध्ये एवढ्या मोठ्या प्रमाणात वाढला वित पुर्ववर्थाचे प्रमाण विकासात्मक साठी आणि आर्थिक सक्षमतेसाठी किती उपयुक्त आहे हे लक्षात येते.

बँक ऑफ महाराष्ट्राच्या गुंतवणुकीची स्थिती

बँक ऑफ महाराष्ट्र बँकेमार्फत विविध क्षेत्रात कंपनी संख्या उद्योग यांना कर्ज वाटप करताने देवीवीर व्याज देणे यासरख्ये कामे पार पाडले असताता त्यांतून बँकेची गुंतवणू की कशा प्रकारी आहे हे आपणसा पुढील तक्तावरून लक्षात येईल.

अ. क्र	वित्तीय वर्षे	BOM गुंतवणुक रक्कम
१	२०१०-२०११	२१४९१
२	२०११-२०१२	२२९११
३	२०१२-२०१३	३७४३०
४	२०१३-२०१४	३७२४९
५	२०१४-२०१५	३६७१४
६	२०१५-२०१६	३८२१४
७	२०१६-२०१७	४०३५४
८	२०१७-१८	४३४२१
९	२०१८-१९	४४२५१
१०	२०१९-२०	४३५१२

कर्मचारी बँक ऑफ महाराष्ट्र

बँकेचे संबंध भारतभर सलेले ओ आणि प्रत्येक शाखेत काम करणारा कर्मचारी हा रात्रदिवास मेहनत करुन आपल्या ग्राहकाला व्यावहर संबंध आणिक सुलळा होउन ग्राकाकला सर्व सेवा तटस्थ व निपक्षपती पणे दिल्या जातात त्यातून ग्राकाकंना योग्य प्रकारे चांगल्या सोवू सुविधा पुरवण्यासाठी कर्मचारी वर्ग वाढवण्यात आलेल्याश आहे हे आल्या पुढील तक्तानुसार पाहावयास मिळते

अ. क्र	वित्तीय वर्षे	
१	२०१०-२०११	४७,४८७
२	२०११-२०१२	५६,९७९
३	२०१२-२०१३	७५,४९०
४	२०१३-२०१४	८८,९२०
५	२०१४-२०१५	९८,५९९
६	२०१५-२०१६	१०,५०८९
७	२०१६-२०१७	११,५०८९
८	२०१७-१८	१,४२,२२३
९	२०१८-१९	१,८६,४३६
१०	२०१९-२०	१९७३४९

बँक ऑफ महाराष्ट्राचा प्रगतीकडे एक नजर बँक ऑफ महाराष्ट्राचा २०१५ पासून २०२० पर्यंतचा या पाच वर्षात झालेल्या प्रगतीचा अहवाल पुढील तक्तयात दिलेला आहे

वार्षिक रिपोर्ट 2019-20

प्रगति एक नजर में Progress at a Glance

	(₹ करोड़ में) (₹ in Crore)				
	2015-16	2016-17	2017-18	2018-19	2019-20
प्रदत्त पूंजी Paid up Capital	1168	1168	2598	2753	5824
आरक्षितियां Reserves	7619	6211	7346	2986	4931
कुल जमा राशियां Total Deposits	138990	139053	138981	140650	150066
वृद्धि % Growth %	13.82	0.05	(0.05)	1.20	6.69
कुल जमा राशियों में कासा का अंश CASA Share in Total deposits	36.67	44.89	47.74	49.65	50.29
अग्रिम Advances	111240	101537	94645	93467	94889
वृद्धि % Growth %	9.91	(8.72)	(6.79)	(1.24)	1.52
रिटेल अग्रिम Retail Advances	12568	15792	16547	18805	22810
प्राथमिकता क्षेत्र अग्रिम Priority Sector Advances	41485	40388	40709	35426	38,900
कृषि Agriculture	17175	17960	17199	15120	14385
सूक्ष्म व लघु उद्यम Micro and Small Enterprises	22144	20419	15940	13727	17164
अल्पसंख्यक वर्ग को अग्रिम Advances to Minority Sections	3037	2921	2887	2923	3017
अजा/अजजा वर्ग को अग्रिम Advances to SC / ST Sections	1684	1738	2333	2317	2455
निर्यात ऋण Export Credit	1226	1213	1210	1200	1167
कुल आय Total Income	14072	13570	12602	12397	13145
कुल व्यय Total Expenditure	11727	11743	10411	10199	10298
परिचालन लाभ Operating Profit	2345	1827	2191	2198	2847
निवल लाभ Net Profit	101	(1373)	(1146)	(4784)	389
शाखाओं की संख्या Number of Branches	1895	1897	1846	1832	1833
एटीएम की संख्या Number of ATMs	1861	1878	1864	1858	1851
प्रमुख निष्पादन अनुपात (%) Key Performance Ratios (%)					
पूंजी पर्याप्तता अनुपात-बेसल II (%) Capital Adequacy Ratio- Basel II (%)	11.2	11.18	11.00	11.86	13.52
प्रति शेयर आय Earning Per Share	0.91	(11.75)	(8.98)	(14.26)	0.67
प्रति शेयर बही मूल्य Book Value Per Share	63.36	46.96	23.73	10.29	11.99
प्रति कर्मचारी व्यवसाय Business Per Employee	18.18	18.54	18.07	18.13	19.55
प्रति कर्मचारी लाभ (₹ लाख में) Profit Per Employee (₹ in lakhs)	0.73	(10.58)	(8.86)	(37.04)	3.10
औसत आस्तियों पर आय Return on Average Assets	0.07	(0.86)	(0.73)	(3.01)	0.23
लागत आय अनुपात Cost to Income Ratio	52.12	60.98	55.24	58.39	51.97
सकल अनर्जक आस्ति अनुपात Gross NPA ratio	9.34	16.93	19.48	16.40	12.81
निवल अनर्जक आस्ति अनुपात Net NPA ratio	6.35	11.76	11.24	5.52	4.77
प्रावधान कवरेज अनुपात Provision Coverage Ratio	45.04	44.48	58.71	81.49	83.97
ऋण- जमा अनुपात Credit- Deposit ratio	80.03	73.02	68.10	66.45	63.23
एएनबीसी को प्राथमिकता ऋण Priority Credit to Adjusted Net Bank Credit	39.82	34.99	38.63	40.70	41.2

चिभडे विशाल भगवान

10P a g e

निष्कर्ष :-

१. भारतातील बँकींग प्रणालीचा उगम प्राचीन काळापासून झाला असून बँकीय संख्यांने स्वरूप व कार्य पध्दतीमध्ये काळानुरूप बदल होत आहेत.
२. भारतातील आर्थिक विकासात बँकाची महत्वपूर्ण आहे म्हणून बँकेना आर्थिक विकासाची जिवन दापत्य म्हटले आहे
३. बँक ग्राहकांना अभिकरण सेवा व दुयम सेवा पूरवित असल्यामुळे बँक ही ग्राहकांच्या जीवनातील अविभाज्य घटक बनली आहे
४. बँक ऑफ महाराष्ट्राची स्थापना झाल्यापासून बँकेची वाटचाल विकासात्मक दिशेन पासून असून बँकेने आपले कार्यक्षेत्र वाढवत देशभर आपल्या शाखाचा विस्तीर्ण जाळे वाढवत आहे
५. बँक ऑफ महाराष्ट्राने आपल्या ठेवीचया प्रमाणात महत्व पूर्ण वाढ घडवून आणली आहे
६. बँक ऑफ महाराष्ट्राचा ई-बँकींग मोबाईल बँकींग ए.टी.एम सुविधा मोठया प्रमाणात वाढ केली आहे या मुळे ग्राहकांना सोप्या पध्दतीने कमी वेळेत पैशाचा लाभ भेटत आहे .
६. बँक ऑफ महाराष्ट्राचे प्रशासकीय अधिक कर्जासवलीत वेळेवर आणि योग्य माहिती देतात व बँक ऑफ महाराष्ट्राच्या बँकेतील कर्मचारी वर्ग मोठया प्रमाणात ग्राहकांना चांगल्या सेवा देण्याचे काम करतात
७. बँक ऑफ महाराष्ट्र ग्राहकांच्या रुपात शेती किंवा लघूउदयोग धारक शेतीची संबंधीत कुटुंबाना ग्राहक म्हणून सर्वात जास्त प्रमाण आहे त्या मुळे ग्रामीण भागाचा विकास काही प्रमाणात बँकेने हातभार लावल्याचे स्पष्ट होते.
९. बँक ऑफ महाराष्ट्र ही महाराष्ट्रातील अग्रणी बँक म्हणून कार्य पार पाडते
१०. बँक ऑफ महाराष्ट्राने स्थापनेच्या वेळी ठरविलेली उदीष्टये व क्षेत्र धोरण साध्य करण्यासाठी अयाच अशी यश संपादित कले आहे.

शिफारसी :-

१. बँक ऑफ महाराष्ट्राने आपल्या शाखांचा विस्तार करून कार्य विस्तार वाढवावा
२. बँक ऑफ महाराष्ट्राने कर्मचाऱ्यांचा संख्यात वाढ घडवून ग्राहकांना कमी वेळेत चांगली सेवा पुरवण्यात
३. बँकेने ज्यास्तीत जास्त प्रमाणात ई-सेवा प्रणालीचा वापर ग्राहकांकडून करून घ्यावा होणे करून ग्राहकांचा वेळ वाचेल व कर्मचाऱ्याला ताण कमी होईल.
४. जास्तीत जास्त ग्राहकांना ए.टी. एम ची सुविधा द्यावी जेणे करून त्यांना लागेल तेव्हा पैसे मिळतील तसेच ए.टी. एम च्या जाळ्यात मोठ्या प्रमाणात वाढ करावी
५. बँकानी शहरी भागात त्याच बरोबर ग्रामीण भागात ती जास्तातीत जास्त शाखा वाढवावा जेणे करून ग्रामीण भागातील लोकांना त्याचा लाभ मिळणे व त्याचा वित्त पुरवठा करण्याकडे जास्त प्रमाणात वाढेल.
६. ग्रामीण भागात शाखा विस्तारामुळे तेथील भागाचा विकास होण्यास मदत होईल

समारोप :-

बँक ऑफ महाराष्ट्राचे स्थापने पासून ते आता पर्यंत जो काळ आहे त्या मध्ये बँकेने केलेला विस्तार हा विकामामुच सहिता आहे बँकेचे केलेल्या शाखा विस्तार कर्मचारांच्या संख्येत वाढ कर्जपुरवठा वित्त पुरवठा , गुंतवणूक, शेअर्स मध्ये गुंतवणुक ए.टी. एम सुविधा , बँकींग सुविधा ग्रामीण बँक म्हणून पाडलेले कार्य यासारख्या अनेक कार्यत्मक बाबीत त्याचा किासात्मक आणवा आपणास प्राप्त होतो पाण गेल्या ५ वर्षात तो मंदावत असल्याचे आपणसस दिसतो आहे परंतू सकारकच्या काही निर्णया यास कारणी भूत आहेत तसेच सरकार मोठ्या प्रमाणात सार्वजीक क्षेत्रात खजगी क्षेत्रात बँकची लिंगीकरण करत आहे त्या मध्ये बँक ऑफ महाराष्ट्राचे खाजगी करण करण्याची चर्चा चालत आहे

सदर्भ सूची :-

१. Das Udaykumar 101 {2005} Banking Reforms & Lead Banks Schemes Deep And Deep Publication Ltd New Delhi
२. भारतीय अर्थव्यवस्था — देसले प्रकाशन

३. भारतीय बँकीग व्यवस्था
४. वृत्तपत्रे १. लोकसत्ता २. मट्टा (महाराष्ट्र टाईमस) ३. लोकमत
५. संकेत स्थळे
१. <https://economifimes.indiatimescs>
२. www.bankofmaharashta.com
३. www.rbi.com
४. www.rbi.org.in